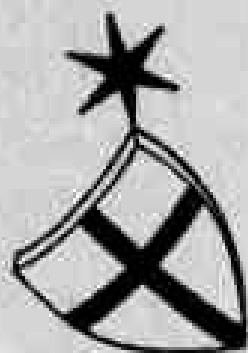


VLADIMIR SOLOVJEV

LEGENDA

O ANTIKRISTU



EDICE KRYSTAL L. P. 1936

VLADIMÍR SOLOVJEV:

LEGENDA  
O ANTIKRISTU

FANTASTICKÁ POVÍDKA, JIŽ VLOŽIL VL.  
SOLOVJEV DO SVÉ POSLEDNÍ PRÁCE  
»TRÍ ROZHOVORY«

PŘELOŽILA ANNA TESKOVÁ



EDICE KRYSTAL, OLMOUC L. P. 1936

VLADIMÍR SOLOVJEV:

LEGENDA  
O ANTIKRISTU

Fantastická povídka, již vložil Vl.  
Solovjev do své poslední práce  
»tři rozhovory«

PŘELOŽILA ANNA TESKOVÁ

EDICE KRYSTAL, OLOMOUC L. P. 1936



**D**vacáté století po Kristu bylo obdobím posledních velikých válek, bouří a převratů. Vzdálenou příčinou největší z těchto válek byla myšlenka *panmongolismu*, jež vznikla koncem XIX. století v Japonsku. Napodobiví Japonci, osvojivše si podivuhodně rychle a se zdarem hmotné formy evropské kultury, přijali zároveň některé evropské ideje nižšího řádu. Zvědévše z novin a z učebnic dějepisu o panhellenismu, pangermanismu, panslavismu na západě, prohlásili velikou ideu panmongolismu, t. j. sjednocení všech národů východní Asie pod svou svrchovaností za účelem rozhodného boje proti cizincům, t. j. Evropanům. Využivše chvíle, kdy Evropu zaměstnával poslední rozhodný zápas s *moslemínským* světem na počátku XX. stol., přikročili k uskutečnění velikého plánu – nejprve obsazením Koreje, potom i Pekingu, kde s pomocí čínské pokrokové strany svrhli starou mandžurskou dynastii a na její místo dosadili japonskou. Konservativní strana se s tím záhy smířila. Pochopila, že ze dvou zel lépe je zvoliti menší, a že svůj svému nevolky je bratrem. Státní samostatnost staré Číny beztak nebyla sto, aby se udržela, a nebylo jiného východiska, než podříditi se buď Evropanům nebo Japoncům. Zřejmě však bylo, že vláda Japonců, rušíc

vnější útvary čínského státnictví, jež, jak se při tom patrně ukázalo, nebyly k ničemu, nedotýkala se vnitřních principů národního života, kdežto nadvláda evropských států, jež z politických důvodů podporovaly křesťanské misionáře, ohrožovala nejhlubší duchovní základy Číny. Dřívější národní nenávist Číňanů proti Japoncům, vzniklá v době, kdy jedni ani druzí neznali Evropanů, jimž toto nepřátelství dvou příbuzných národů se jevilo co domácí válka, pozbyla smyslu. Evropané byli *úplně* cizí, byli to *jen* nepřátelé, a jejich nadvláda nemohla ničím lahoditi plemenné samolibosti, kdežto v rukou Japonců viděli Číňané sladké vnadidlo panmongolismu, jenž zároveň v jejich očích odůvodňoval i smutnou nezbytnost vnějšího poevropštění. „Pochopte, umínění bratři“, pravili Japonci, „že od západních psů zbraní nepřijímáme pro zalíbení v nich, nýbrž pro to, aby týmiž zbraněmi byli od nás biti. Spojíte-li se s námi a přijmete-li naše praktické vedení, nejen že bílé ďábly vyženeme brzy z naší Asie, leč i jejich vlastní země si vybojujeme a založíme skutečnou říši středu nad celým vesmírem. Vaše národní hrdost i vaše pohrdání Evropany jsou oprávněny, marně však živíte city ty jen vzdušnými zámky a nerozumnou činností. V té jsme vás předešli a musíme vám ukázati cesty k společným výhodám, ne-li, tož sami vizte, čeho jste dosáhli svou politi-

kou sebevědomí a nedůvěry k nám – svým přirozeným přátelům a obhájcům: Rusko a Anglie, Německo a Francie se o vás rozdělili málem beze zbytku, a všechny vaše tygří počiny ukázaly jen bezmocný koneček hadího ocásku.“ Povážliví Číňané to shledávali podstatným a japonská dynastie se u nich pevně usadila. První její starostí bylo ovšem vybudování silné armády a loďstva. Velká část válečných sil Japonska byla převedena do Číny, kde vytvořila kádry nové ohromné armády. Japonští důstojníci, ovládající čínskou řeč, působili co instruktoři mnohem úspěšněji než odstranění Evropané, a nesčíslné obyvatelstvo Číny s mandžuským Mongolským a Tibetem poskytlo vhodného válečného materiálu svrchovanou měrou. Již první bogdychán z japonské dynastie mohl podniknouti zdařilou zkoušku zbraní obnovené říše, vytlačiv Francouze z Ton-Kingu a Siamu a Angličany z Burmy a připojiv celou Indo-Čínu k Říši středu. Jeho nástupce, po matce Číňan, v němž se čínská lstivost a houževnatost pojila s japonskou energií, pohyblivostí a podnikavostí, zmobilisoval v čínském Turkestanu čtyřmilionovou armádu, a mezi tím, co Cun-li-jamyn ruskému vyslanci podal zrádnou zprávu, že armáda ta je určena k dobytí Indie, vtrhl bogdychán do naší střední Asie, a vzbouřiv zde veškeré obyvatelstvo, řítí se přes Ural a zaplavuje svými vojsky celé východní a střední

Rusko, co zatím narychlo mobilisované ruské voje z Polska a Litvy, z Kijeva a Volyně, od Petrohradu a Finska spěchají k obraně. Za nedostatkem válečného plánu a za ohromné přesily nepřátel přednosti ruské armády dávají této jedině možnost padnouti se ctí. Rychlost vpádu brání možnosti nutného soustředění a oddíly klesají jeden za druhým v urputných a beznadějných bojích. Ani Mongolové však svého vítězství nedosahují lacino, snadno však doplňují své ztráty, zmocnivše se všech asijských železnic; mezitím dvěstětisícová ruská armáda, dávno u hranic Mandžuska soustředěná, se odvažuje zoufalého pokusu o vniknutí do výborně zabezpečené Číny. Zanechav část svých vojenských sil v Rusku, aby překážely tvoření nových vojsk a rovněž aby potíraly množící se partisanské řady, přechází bogdychán hranice Německa. Zde měli pokdy, aby se připravili, a jedna z mongolských armád byla poražena. V té době však ve Francii zvítězila strana opožděné oplátky, a záhy se v týle Němců objevuje milion nepřátelských kopí. Octnuvši se mezi kladivem a kovadlinou, musí německá armáda přistoupiti na čestné podmínky odzbrojení, nabízené bogdychánem. Plesající Francouzi, bratříce se s žlutokožci, zaplavují Německo a brzy pozbývají představy o vojenské kázni. Bogdychán dává svým vojskům rozkaz k povraždění cizinců již nepotřebných, což je vykonáno

s čínskou přesností. V Paříži povstává dělnická strana sans patrie, a metropole západní kultury radostně otvírá brány vládci Východu. Ukojiv svou zvědavost, bogdychán se odebírá na mořské pobřeží do Boulogne, kde chystají se přeplavní lodi, aby pod záštitou zatím připlovšího námořního válečného loďstva z Tichého oceánu dopravily jeho vojska do Velké Británie. Potřebuje však peněz, a Angličané se vykupují miliardou liber. Za rok všechny evropské státy uznávají svou vasalskou odvislost od bogdychária, jenž zanechav Evropě dostatečný počet okupačního vojska, vrací se na Východ, aby se vydal s válečným loďstvem k napadení Ameriky a Austrálie. Půl století trvá nové mongolské panství nad Evropou. Uvnitř vyznačuje se toto období povšechným smísením a hlubokým vzájemným pronikáním evropských a východních idejí, opakováním ve velkém starořeckého alexandrinského synkretismu; v praktických oblastech života pak vynikají nad jiné tři jevy: 1) široká vlna čínských a japonských dělníků do Evropy a následkem toho silné přiosvětlení sociálně hospodářské otázky; 2) se strany vládní pokračující řada palliativních<sup>1</sup> pokusů o řešení této otázky; 3) zesílená mezinárodní činnost tajných společenských organizací, tvořících široké všeevropské spiknutí za účelem vypuzení Mongolů a obnovení

---

<sup>1</sup> ... bezvýsledných - pozn. ed



evropské neodvislosti. Toto obrovské spiknutí, jehož byly účastny i místní národní vlády, pokud to bylo možno za kontroly bogdychánských místodržitelů, je mistrně připraveno a setkává se se skvělým zdarem. V určené lhůtě vypukne bitka s mongolskými vojáky, vyběhnou se a ze země vyhánějí asiatské dělníci. Na všech stranách vyvstávají tajné kádry evropských vojsk, a podle dávno sestaveného, podrobného plánu dochází k všeobecné mobilisaci. Nový bogdychán, vnuk velikého dobyvatele, spěchá z Číny do Ruska, tam však jeho nepřehledné pluky padají pod náporom všeevropské armády. Rozptýlené zbytky jeho vojska vracejí se do hloubi Asie a Evropa je osvobozena. Bylo-li půlstoleté jeho asiatských barbarů výsledkem nesvornosti států, majících na mysli jen své národní zájmy, bylo velikého a slavného osvobození dosaženo mezinárodní organizací spojených sil všeho evropského obyvatelstva. Přirozeným důsledkem tohoto zřejmého faktu jeví se ztráta významu starého tradičního zřízení jednotlivých národností, a všude zároveň padají poslední zbytky monarchismu. Evropa v XXI. století tvoří svaz více méně demokratických států – evropské spojené státy. Úspěchy vnější kultury, zdržené poněkud mongolským vpádem a zápasem za osvobození, dostavují se zrychleným tempem. Předměty vnitřního vědomí – otázky o životě a smrti, o konečném

osudu světa a člověka, zkomplikované a zamotané množstvím nových fyziologických a psychologických bádání a objevů, zůstávají však jako před tím nerozluštěnými. Jen jeden důležitý, záporný výsledek je patrný: rozhodný pád teoretického mechanismu. Představou o vesmíru jako o systému tančících atomů a o životě jako o výsledku mechanického nahromadění nejnepatrnějších změn – takovou představou neběře za vděk již ni jediný myslící rozum. Lidstvo přerostlo navždy tento stupeň filosofie v plénkách. Jasně však vyplývá, že vyrostlo i nad dětskou způsobilost naivní, nekontrolované víry. Takovým pojmům, jako je Bůh, jenž *učinil svět z ničeho*, atd., přestávají učití již na prvním stupni. Dospělo se jisté všeobecné, povýšené úrovně představ o takových věcech, pod niž nemůže sestoupili žádný dogmatism. A zůstává-li ohromná většina myslících lidí vůbec bez víry, tedy nemnozí věřící stávají se nezbytně také *myslícími*, plníce slovo apoštolovo: buďte maličcí podle srdcí, ne však podle rozumu.

Byl toho času mezi nečetnými věřícími spiritualisty jistý pozoruhodný člověk – mnozí nazývali jej nadčlověkem – jenž byl stejně vzdálen dětství rozumu i srdce. Byl ještě mlád, ale díky své vysoké geniálnosti proslavil se do třicátého třetího roku svého života jako veliký myslitel, spisovatel a společenský činitel. Vědom si veli-

ké síly ducha v sobě, byl vždy přesvědčeným spiritualistou, a jasný rozum vždy mu ukazoval skutečnost toho, več třeba věřiti: dobro, Boha, Mesiáše. V to věřil, miloval však jenom *sebe sama*. Věřil v Boha, leč v hlubině duše bezděčně a mimovolně dával přednost sobě před Bohem. Věřil v dobro, ale vševidoucí oko Věčnosti vědělo, že člověk ten se skloní před zlou silou, jen co si ho tato získá – ne klamem citů a nízkých vášní, ba ani vysokým vnadidlem moci, nýbrž pomocí nesmírné samolibosti. Ostatně, samolibost ta nebyla ani neuvědomeným instinktem, ani nesmyslným nárokem. Vedle výjimečné geniálnosti, krásy a vznešenosti také nejvyšší projevy zdrženlivosti, nezištnosti a výkonné dobročinnosti omlouvaly, jak se zdálo, dostatečně ohromnou samolibost velikého spiritualisty, askety a filantropa. A možno-li ho viniti za to, že tak hojně opatřen dary Božími spatřoval v nich zvláštní znamení výhradní blahovůle k sobě shůry a pokládal se pak za druhého po Bohu, za jediného svého druhu syna Božího. Krátce, považoval se za to, čím ve skutečnosti byl Kristus. Leč toto vědomí vlastní vyšší hodnoty nevyjádřilo se v něm jako jeho mravní povinnost k Bohu a světu, ale jako právo a převaha nad ostatními, především nad Kristem. Původně nepřátelství k Ježíši nechoval. Uznával Jeho vykupitelský význam a důstojnost, leč upřímné v něm spatřoval

jen svého největšího předchůdce – mravní čin Kristův a Jeho absolutní jedinečnost byly tomuto sebeláskou zastřenému rozumu nepochopitelný. Usuzoval: „Kristus přišel přede mnou; já se objevím co druhý; avšak co v pořadí času se objevuje později, podle podstaty je přednější. Přicházím poslední, na konci dějin, právě proto, že jsem dokonalý, konečný spasitel. Onen Kristus – je můj předchůdce. Jeho posláním bylo předcházeti a připravití moje zjevení.“ A v této myšlence veliký člověk XXI. století bude vztahovati na sebe všechno, co v evangeliu je psáno o druhém přístí, vykládaje toto přístí ne jako návrat téhož Krista, nýbrž jako záměnu – Krista předchůdce – konečným, t. j. jím samotným.

Na tomto stupni budoucí člověk ještě nepředstavuje mnoho charakteristického a originálního. Vždyť podobně pohlížel na svůj poměr ke Kristu na př. Mohamed, člověk pravdivý, jehož z nijakého zlého úmyslu viniti nelze.

Samolibou přednost, kterou si dává před Kristem, bude si omlouvati ještě takovou úvahou: „Kristus, hlásaje a projevuje ve svém životě mravní dobro, byl oprávně lidstva, já však jsem povolán, abych byl *dobrodincem* tohoto z části napraveného, z části nenapravitelného lidstva. Dám všem lidem všecko, čeho je třeba. Kristus jako moralista rozděloval lidi dobrem a zlem, já

je sjednotím výhodami, jichž je stejně třeba dobrým i zlým. Budu pravým představitelem toho Boha, který slunci svému dává svítit na dobré i zlé, na spravedlivé i hříšníky. Kristus přinesl meč, já přinesu mír. On hrozil zemi strašným posledním soudem. Avšak posledním soudcem budu já, a můj soud nebude jen soudem pravdy, ale soudem milosti. Bude v mém soudu i pravda, ne však pravda odplaty, nýbrž pravda roztríd'ující. Všecky rozliším a každému dám, co potřebuje.“

A v tomto krásném naladění očekává nějaký určitý pokyn Boží k dílu nového spasení lidstva, nějaké zjevné a porážející svědectví, že on je starší syn, milovaný prvorozenec Boží. Čeká a sytí svou jedinečnost vědomím svých nadlidských ctností a schopností – vždyť je to, jak již bylo řečeno, člověk bezúhonné mravnosti a nevšední geniálnosti.

Čeká pyšný spravedlivý na vyšší schválení, aby mohl počítí svoje spasení lidstva – a dočkati se nemůže. Již mu minulo třicet let, míjejí další tři roky. A tu se mu myslí kmitá a až do morku kostí plamenným chvěním vniká myšlenka: „A kdyby?... Což, jestli ne já, leč onen ... galilejský... Což, není-li mým předchůdcem, nýbrž pravým, prvním a posledním? Ale potom přece musí býti živ... kde tedy je?... Což, přijde-li ke mně... hned, sem... Co Mu řeknu? Vždyť se před Ním budu muset

sklonit jako poslední hloupý venkovan, jako nějaký ruský mužik budu před ním nesmyslně bláboliti: Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou hříšným, – nebo jako polská babka budu musit padnout před Ním na tvář? Já, jasný genius, nadčlověk. Ne, nikdy!“ A v tom místo prvotní, rozumné, chladné úcty k Bohu a ke Kristu vzkličeje a roste v jeho srdci spočátku jakýsi úžas, potom palčivá a celou jeho bytost svírající a stahující *závist* a zuřivá, dech krátící nenávist. „Já, já a ne On! Není Ho mezi živými, není a nebude. Nevstal z mrtvých, nevstal z mrtvých, nevstal z mrtvých! Setlel, setlel v hrobě, setlel jako poslední...“ As pěnou na rtech, křečovitými skoky vybíhá z domu, ze zahrady, a běží do temné, černé noci po skalnaté stezce... Zuřivost stichla a zaměnilo ji suché, jak ty skály těžké, jak noc tato černé zoufalství. Zastavil se u srázného svahu a zaslechl daleko dole nejasný hukot potoka, běžícího po kamení. Nesnesitelná tesknota tížila jeho srdce. Pojednou se v něm něco pohnulo: „Což, abych volal k Němu, – otázal se, co mi jest činiti?“ A ve tmě se mu představila dobrotivá a smutná podoba. „Lituje mne... Ne, nikdy! Nevstal z mrtvých, nevstal z mrtvých!“ A vrhl se se skály. Avšak cosi pružného, jako vodní sloup, udrželo ho ve vzduchu, pocítil otřes jako elektrickou ránu, a nějaká síla ho odhodila zpět. Na okamžik pozbyl vědomí a vzpamatoval se, kleče na

kolenou, několik kroků od srázu. Před ním se rýsovala jakási fosforickým mlhavým zářením světélkující postava a z ní dvě oči pronikaly nesnesitelným ostrým bleskem jeho duši...

Vidí ty dvě pronikavé oči a slyší, snad ve svém nitru, snad zvenčí, jakýsi podivný chladný hlas, jakoby zdušený a zároveň zřetelný, kovový a zcela bezduchý, jako ve fonografu. A hlas ten mu praví: „Synu můj milovaný, v němž je všechno mé zalíbení. Proč jsi mne nevyhledal? Proč jsi uctíval onoho, zpozdilého, a jeho otce? Já jsem bůh a otec tvůj. A onen žebrák, ukřižovaný – je cizí mně i tobě. Nemám jiného syna mimo tebe. Tys jediný stejnorodý, mně rovný. Miluji tě, a ničeho od tebe nežádám. Jsi i tak spanilý, veliký, mocný. Konej své dílo ve jménu svém, ne v mém. Není ve mně závisti vzhledem k tobě. Miluji tě. Ničeho nežádám od tebe. Ten, jehož jsi měl za boha, žádal od svého syna poslušnost, a poslušnost bez mezí – až k smrti kříže – a nepomohl mu na kříži. Já od tebe ničeho nežádám – a pomohu ti. Pro tebe samotná, pro tvou vlastní hodnotu a výtečnost i pro mou čistou, nezištnou lásku k tobě ti pomohu. Přijmi ducha mého. Jako tě dříve můj duch zrodil v *kráse*, tak tě nyní zrozuje v *síle*.“ A za těchto slov neznámého se rty nadčlověka bezděčně pootevřely, dvě pronikavé oči přiblížily se těsně k jeho tváři, a pocítil, jak ostrý, ledový proud

vstoupil do něho a naplnil celou jeho bytost. A zároveň pocítil nebývalou sílu, svěžest, lehkost a nadšení. V týž okamžik světélkující postava a dvě oči zmizelo, něco pozdvihlo nadčlověka od země a rázem byl postaven v zahradě u dveří domu.

Příštího dne nejen návštěvníci velkého člověka, leč i jeho sluhové se divili jeho zvláštnímu, nadšenému vzezření. Byli by se však mnohem více divili, kdyby byli mohli pozorován, s jakou nadpřirozenou rychlostí a snadností psal, uzavřen ve své pracovně svou proslulou práci „Otevřená cesta k světovému míru a blahobytu“.

Předešlé knihy a veřejné počiny nadčlověka setkávaly se s přísnou kritikou, ač jen se strany lidí náboženských a proto prostých jakékoli autority – vždyť mluvím o době příchodu antikristova – takže jim popřávali sluchu jen nemnozí, když poukazovali ve všem, co psal „člověk budoucnosti“, na stopy zcela výjimečné, vypjaté sebelásky a pochybnosti bez pravé prostoty, přímosti a srdečnosti.

Svým novým spisem však přitáhne k sobě dokonce i některé ze svých dřívějších kritiků a odpůrců. Tato kniha, napsaná po příhodě u srázu, ukáže sílu genia, jíž v něm před tím nebylo. Bude to něco všeobsáhlého a srovnávajícího všecky protiklady. Spojí se tu ušlechtilá uctivost k starým podáním a symbolům s širokým a smělym



radikalismem sociálně politických požadavků a poukazů, bezmezná svoboda mysli s nejhlubším pochopením všeho mystického, bezpodmínečný individualism s vřelou oddaností obecnému dobru, nejvyšší idealism řídících principů s plnou určitostí a životností praktických řešení. A všechno to bude sjednoceno a spojeno s tak geniálním uměním, že každému jednostrannému mysliteli nebo činiteli bude snadné, aby viděl a přijal celek jen pod svým osobním hlediskem, aniž by musel přinášeti oběť *samotné pravdě*, vystupovali pro ni skutečně nad vlastní já, zříkán' se, byť sebeméně, *ve skutečnosti* své jednostrannosti, nebo v jakémkoli směru opravovati chybnost svých náhledů a snah, čímkoli doplňovati jejich nedostatečnost. Tato podivuhodná kniha bude neprodleně přeložena do řečí všech vzdělaných a některých nevzdělaných národů. Tisíce novin ve všech dílech světa budou po celý rok plniti své sloupce vydavatelskými reklamami a nadšenými kritikami. Laciná vydání s podobiznou autorovou budou se v milionech exemplářů rozcházeti a celý kulturní svět – a v té době bude to znamenati celou zeměkouli – bude naplněn slávou nesrovnatelného, velkého, jedinečného! Nikdo nebude činiti námitek proti knize té, každému bude se zdáti zjevením plné pravdy. Všem minulému v ní bude vzdána taková spravedlivost, vše přítomné bude v ní zhodnoceno tak nepředpo-

jatě a všestranné, a lepší budoucí bude tak přehledně a hmatatelně přisunuto k přítomnosti, že každý řekne: „Tot' je, čeho nám třeba; to je ideál, jenž není utopií, to je námět, jenž není chimérou.“ A čarovný spisovatel nejen že strhne všecky, ale bude každému *příjemný*, tak, že se naplní slovo Kristovo:

„Ját' jsem přišel ve jménu Otce mého, a nepřijímáte mne: přijde-li jiný ve jménu svém, toho přijmete.“ Aby byl někdo *přijat*, musí býti *příjemný*.

Pravda, někteří bohabojní lidé chválíce vřele knihu tu, začnou klásti otázku, proč v ní není ani zmínky o Kristu, leč jiní křesťané namítnou: „A Bohu dík! – Dosti již bylo za let minulých vše posvátné smýkáno všelijakými nepovolanými horlivci, a nyní hluboce náboženský spisovatel musí býti velmi opatrný. A je-li obsah knihy prosycen vpravdě křesťanským duchem činné lásky a vše zahrnující blahovůle, co byste ještě chtěli?“ A všichni přisvědčí. Brzy po vyjití „Otevřené cesty“, jež učinila svého autora nejpopulárnějším ze všech lidí kterékoli doby, mělo býti v Berlíně konáno ústavodárné shromáždění svazu evropských států. Svazu tomu, založenému po celé řadě vnějších i vnitřních válek, spojených s osvobozováním od mongolského jha a změnivších značně mapu Evropy, nehrozilo již nebezpečí srážek národnostních, nýbrž srážek mezi politickými a sociálními stra-

nami. Předáci všeobecné evropské politiky, přináležející mohutnému bratrstvu svobodných zednářů, pocíťovali nedostatek společné výkonné moci. S takovou námahou dosažená evropská jednota hrozila přes tu chvíli sesutím. V radě Svazu či všesvětové správě (Comité permanent universel) nebylo sjednocenosti, neboť nepodařilo se obsadit všechna místa pravými, zasvěcenými zednáři. Nezávislí členové správy uzavírali separátní smlouvy a věc hrozila novou válkou. Tehdy „zasvěcení“ rozhodli o dosazení výkonné moci v jedné osobě, opatřené dostatečně plnomocenstvími. Hlavním kandidátem byl tajný člen bratrstva – „člověk budoucnosti“. Byl jedinou osobností světově proslulou. Jsa podle zaměstnání učeným dělostřelcem a podle stavu kapitalistou velkého slohu, měl všude přátelské styky s finančními a vojenskými kruhy. Za jiné, méně osvětlené doby svědčila by proti němu ta okolnost, že původ jeho se halil do hlubokého temna nepovědomosti. Jeho matka, osoba širokých mravních zásad, byla výborně známa oběma polokoulím, leč příliš mnoho různých osobností mělo stejný důvod pokládati se za jeho otce. Tyto okolnosti ovšem nemohly míti významu v době tak pokrokové, že byla časem posledním. „Člověk budoucnosti“ byl téměř jednohlasně zvolen doživotním presidentem evropských spojených států. Když se však objevil na tribuně v celé záři své

nadlidské mladistvé krásy a síly a vyložil krasořečnický svůj universální program, stržené a okouzlené shromáždění v záchvatu nadšení se rozhodlo bez hlasování vzdáti mu největší čest volbou za římského imperátora. Kongres byl uzavřen za všeobecného radování a veliký vyvolenec vydal manifest, jenž počínal takto: „Národové země! Mír svůj dávám vám!“ a končil slovy: „Národové země! Naplnila se zaslíbení! Věčný, světový mír je zabezpečen. Každý pokus jeho porušení setkal by se s nepřekonatelným odporem. Neboť nyní na zemi panuje jedna ústřední moc, jež je silnější nade všechny ostatní moci jednotlivě i všechny vespolek vzaté. Tato ničím nepřekonatelná moc náleží mně, plnomocnému vyvolenci Evropy, imperátoru všech jejich sil. Mezinárodní právo má nyní konečně sankci, jíž se mu dosud nedostávalo. A od nynějška není državy, jež by se odvážila říci: válka, když já pravím: mír. Národové země – mír vám!“ Tento manifest měl žádoucí účinek. Všude mimo Evropu, zejména v Americe utvořily se silné imperialistické strany, jež přiměly své státy za různých podmínek, aby se připojily k evropským spojeným státům pod vrchní mocí římského imperátora. Zbyla ještě neodvislá plemena a mocnářství tu a tam v Asii a Africe. Imperátor s nevelkou, leč vybranou armádou z ruských, německých, polských, maďarských a tureckých pluků podniká váleč-

nou procházku od východní Asie do Maroka a bez velkého krveprolití si podrobuje všechny odbojné. Ve všech zemích dvou dílů světa ustanovuje své náměstky z evropsky vzdělaných a jemu oddaných domorodých velmožů. Ve všech pohanských zemích okouzlené obyvatelstvo ho prohlašuje za nejvyšší božstvo. Během roku vytváří se všesvětová monarchie ve vlastním a přesném smyslu slova. Zárodky války jsou vytrženy i s kořenem. Všeobecná liga míru sešla se naposled, a provolavši nadšenou panegiriku<sup>2</sup> velikému tvůrci míru, prohlásila své uzavření, ježto jí není již třeba. V novém roce své vlády římský a všesvětový imperátor vydává nový manifest: „Národové země! Slíbil jsem vám mír a dal jsem vám jej. Leč mír je sladký jen blahobytem. Komu v míru hrozí útrapy žebráctví, tomu ani mír není radostný. Přijďtež nyní ke mně všichni hladoví a trpící zimou, abych vás nasýtil a zahřál.“ Načež prohlašuje prostou a všeobsáhlou reformu, kterou již naznačil ve svém spise, a která již tam uchvacovala všechny ušlechtilé a střízlivé mysli. Nyní, díky soustředění financí a nesmírných pozemkových majetků v jeho rukou, mohl tuto reformu uvést ve skutek podle přání nemajetných a bez citlivého zasažení bohatých. Každému se dostávalo podle způso-

---

<sup>2</sup> ... projev, pozn. ed.

bilostí a každá způsobilost byla odměňována podle svých prací a zásluh.

Nový pán země byl především soucitným filantropem – a nejen filantropem, nýbrž i *filozoem*.<sup>3</sup> Sám byl vegetářem, zakázal vivisekci a nařídil přísný dohled na porážkách, společnosti k ochraně zvířat všemožně podporoval. Důležitějším než tyto podrobnosti bylo pevné stanovení nejzákladnější rovnosti ve všem lidstvu – *rovnosti všeobecné sytosti*. To se stalo v prvním roce jeho vlády. Sociálně-hospodářská otázka byla plně rozřešena. Avšak, je-li sytost prvním zájmem hladových, žádají si sytí něčeho jiného. Vždyť i sytá zvířata obyčejně nechtějí jen spát, ale také hrát si. Tím spíše lidstvo, jež odjakživa post panem žádalo circenses.

Vládce – nadčlověk porozumí, čeho je třeba jeho zástupům. Tehdy právě se k němu dostaví z Východu veliký divotvorce, zahalený hustým oblakem podivných vypravování a neuvěřitelných pohádek. Podle slechů, šířících se mezi neobudhisty, je původu božského, pocházejí od boha slunce Súrji a nějaké vodní nymfy.

Tento kouzelník, jménem Apollon, beze vší pochybnosti geniální člověk, poloasiat a poloevropan, katolický biskup in partibus infidelium, podivuhodným způsobem v sobě spojí ovládání posledních vývodů a technického

---

<sup>3</sup> ... člověkem milujícím zvířata, pozn. ed.

užití západní vědy s dovedností používati všeho, co skutečně důkladného a významného chová tradiční mystika Východu.

Výsledky tohoto spojení budou ohromující. Apollon mezi jiným dosáhne polovědeckého a polomagického umění přitahování a usměrňování atmosférické elektřiny a v lidu půjde hlas, že *stahuje oheň s nebe*. Ostatně, ohromuje obrazotvornost lidu různými neslýchanými kouzly, nebude až do času nadužívatí své moci pro nějaké zvláštní účely. Nuže, tento člověk přijde k velikému imperátoru, pokloní se mu jako pravému synu Božímu, prohlásí, že v tajných knihách Východu našel přímé předpovědi o něm jako o posledním spasiteli a soudci vesmíru a nabídne mu do služeb sebe i své umění. Imperátor okouzlen, přijme ho jako dar shůry, a ozdobiv jej skvělými tituly, již se od něho neodloučí. A tak národové země, oblažení svým vládcem, mimo všeobecný mír a všeobecnou sytost obdrží ještě možnost stálého potěšení z nejrozmanitějších a neočekávaných kouzel a znamení. Docházel třetí rok vlády nadčlověka.

Po příznivém řešení otázky politické a hospodářské došlo na otázku náboženskou. Dotkl se jí sám vládce, především vzhledem ke křesťanství. Toho času byl stav křesťanů následující: Za velmi zmenšeného počtu věřících – na celé zeměkouli zůstalo jen 45 milionů křesťanů

– zesílilo křesťanstvo mravně a získávalo na hodnotě, čeho pozbylo číselně. Lidé, jež s křesťanstvím nepojil žádný duchovní zájem, nebyli počítáni mezi křesťany. Různá vyznání dosti stejnoměrně prořídla, takže mezi nimi byl zachován přibližně původní poměr co do počtu; pokud pak se týče vzájemného cítění, neustoupilo sice nepřátelství plné shodě, ale značně otupělo, a rozpory pozbyly své dřívější příkrosti. Papežství bylo již dávno vypuzeno z Říma a po mnohém bloudění našlo útulek v Petrohradě, s podmínkou, že se zdrží propagandy ve městě i v zemi. V Rusku se stalo značně prostším. Nezměnivši v podstatě nutného složení svých kolegií a oficií, musilo produchovniti ráz jejich působení a rovněž musilo omeziti na nejmenší míru svůj nádherný rituál a ceremoniál. Mnohé podivné a lákavé obyčeje, byť formálně neodstraněné, samy sebou zanikly. Ve všech ostatních zemích, zejména v Severní Americe, měla katolická hierarchie ještě mnoho představitelů s pevnou vůlí, nezdolnou energií a nezávislostí, ztuživších ještě pevněji než před tím jednotu katolické církve a uchovávajících jí mezinárodní a kosmopolitický význam. Pokud jde o protestantstvo, v jehož čele jako vždy stálo Německo, zejména po sjednocení značné části církve anglikánské s katolickou církví – protestantstvo se očistilo, zanechavši své krajní, negativní tendence, jejíž přívrženci



otevřeně přešli k náboženskému indiferentismu a k nevěře. V evangelické církvi zůstali jen upřímně věřící, v jejichž čele stáli lidé, pojící v sobě širokou učenost s hlubokou náboženskostí a stále rostoucí snahou o vzkříšení živého obrazu starého pravého křesťanství ve svém nitru. Ruské pravoslaví v důsledcích politických událostí doznalo změny oficiálního postavení církve, ač pozbylo mnoho milionů svých domnělých členů podle jména, dočkalo se radosti sjednocení s nejlepší částí starověrců, ba i s mnoha sektanty kladně náboženského směru. Tato obnovená církev, nevzrůstajíc počtem, rostla v síle ducha, kterou zejména projevila svým vnitřním zápasem s krajnostními sektami, jež se v lidu rozmnožily, nejsouce daleky démonického a satanského živlu.

V prvních dvou letech nového panování všichni křesťané, zaleknutí a znavení řadou předcházejících revolucí a válek, měli se k novému veliteli a k jeho mírným reformám částečně s blahovolným vyčkáváním, částečně s rozhodnou přízní, ba s vřelým nadšením. Avšak v třetím roce, když se objevil veliký mág, zmocnily se mnohých pravoslavných, katolíků a evangelíků vážné pochybnosti a antipatie. Evangelické a apoštolské texty, v nichž se mluví o knížeti tohoto světa a o antikristu, byly čteny pozorněji a oživeně přetřásány. Podle jistých znamení domyslí se imperátor, že se mračna stahují a

rozhodl se k rychlému objasnění věci. Na počátku čtvrtého léta své vlády vydává manifest ke všem svým věrným křesťanům bez rozdílu vyznání, vybízejí je, aby si zvolili nebo ustanovili plnomocné představitele na všeobecný církevní sněm, jemuž on sám bude předsedati. Residence byla v té době přeložena z Říma do Jerusalema. Palestina byla tehdy autonomní oblastí, obydlenou a spravovanou většinou Židy. Jerusalem byl svobodným městem a nyní se stal sídelním. Křesťanské svatyně zůstaly nedotčeny, ale na celém rozlehlém území Charam-eš-Serifu, od Birket-Israinu a nynějších kasáren až do mešity El-Aksa a „Šalomounových koníren“ byla vystavěna ohromná budova, obsahující kromě dvou starých nevelkých mešit rozsáhlý „státní“ chrám pro sjednocení všech kultů, a dva nádherné císařské paláce s knihovnami, musei a zvláštními místnostmi pro magické pokusy a cvičení. V tomto polo-chrámu a polo-paláci měl býti 14. září zahájen všeobecný církevní sněm. Jelikož vyznání evangelické nemá v pravém smyslu slova duchovenstva, katoličtí a pravoslavní hierarchové podle přání imperátorova se rozhodli připustili na sněm jistý počet svých věřících, známých zbožností a oddaných zájmům církve, aby tak zastoupení všech křesťanských vyznání dosáhlo jisté stejnorodosti; a byli-li připuštěni na sněm věřící, nemohlo býti vyňato nižší

duchovenstvo a řeholníci. Tak se stalo, že počet členů církevního sněmu převyšoval tři tisíce; a kolem půl milionu poutníků zaplavilo Jerusalém a celou Palestinu. Mezi členy sněmu zejména vynikali tři. Předně papež Petr II., stojící dle práva v čele katolické části sněmu. Jeho předchůdce zemřel cestou na sněm a v Damašku se sešlo konkláve, jež jednohlasně zvolilo kardinála Simone Barioniniho, jenž přijal jméno Petr. Byl prostého původu z neapolitánského kraje a proslul co kazatel karmelitského řádu, získal si velikých zásluh v zápase se satanskou sektou, usídlenou v Petrohradě a jeho okolí, a svádějící nejen pravoslavné, ale i katolíky. Stav se arcibiskupem mohylevským, potom i kardinálem, byl dávno vyhlídnut pro tiaru. Byl to člověk asi padesátiletý, střední velikosti a jadrné postavy s červenou tváří, s ohnutým nosem a s hustým obočím. Byl člověk horlivý a ohnivý, mluvil se zápalem a s širokými gesty a posluchače více strhoval než přesvědčoval. K světovládcí projevoval nový papež nedůvěru a nelibost, zejména po tom, když zesnulý papež vypravuje se na sněm, ustoupil naléhání imperátora a ustanovil kardinálem státního kancléře a velikého světového mága, exotického biskupa Apollona, jehož Petr pokládal za pochybného katolíka a za nepochybného podvodníka. Skutečným, ač neoficiálním vůdcem pravoslavných byl stařec Jan, velmi známý v rus-

kém lidu. Ač oficielně byl biskupem na odpočinku, nežil v žádném klášteře, leč stále byl na cestách a na všech stranách kolovaly o něm různé legendy. Někteří jistili, že je vzkříšeným Fedorem Kuzmičem t. j. carem Alexandrem Prvním, jenž se narodil asi před třemi sty lety. Druzí šli dále a tvrdili, že to je skutečný stařec Jan, t. j. apoštol Jan Miláček Páně, jenž nikdy nezemřel a veřejně se objevil za posledního času. Sám nemluvil o svém původu a mládí. Nyní to byl velmi letitý, leč čiperný stařec, s bílým až do žlutá i do zelena vousem i vlasem, vysoké postavy a hubený v těle, leč s plnými a zarůžovělými tvářemi, s živýma, jiskřivýma očima a s pohnutlivě dobrým výrazem ve tváři i v řeči; oblečen byl stále v bílé říze a plášti. V čele evangelických členů sněmu stál nejučenější německý teolog, profesor Ernst Pauli. Byl to nevysoký stařeček s ohromným čelem, ostrým nosem a hladce vyholenou bradou. Jeho oči vyznačoval jakýsi zvláštní, krutě-dobromyslný pohled. Přes tu chvíli si mnul ruce, kýval hlavou, hrozivě stahoval obočí a ohrnoval pysky; při tom blýskaje očima pronášel trhaně: So! nun! ja! so also! Byl oblečen slavnostně, s bílou vázankou a měl dlouhý pastorský kabát s nějakými řádovými odznaky.

Zahájení sněmu bylo imposantní. Dvě třetiny ohromného chrámu, věnovaného „jednotě všech kultů“, byly

zastaveny lavicemi a jinými sedadly pro členy sněmu, jednu třetinu zaujímal vysoká estráda, na níž mimo imperátorský trůn a druhý o něco níže pro velikého mága – zároveň kardinála a státního kancléře – byly řady křesel, vzadu pro ministry a po stranách dlouhé řady křesel, o jejichž účelu nikdo nevěděl. Na chóru byly hudební orchestry a na vedlejším náměstí stály dva gardové pluky a jeden dělostřelecký, jimž byla svěřena slavnostní střelba. Členové sněmu již odsloužili své bohoslužby v různých kostelích, kdežto zahájení sněmu mělo být úplně světské. Když vstoupil imperátor s velkým mágem a průvodem a orchestr zahrál „pochod jednotného lidstva“, státní mezinárodní hymnu, povstali všichni členové sněmu a mávajíce klobouky třikrát hlasitě provolali: Vivat! Urá! Hoch! – Imperátor, zastaviv se u trůnu, vztáhl s majestátní blahosklonností ruku a pronesl zvučným lahodným hlasem: „Křesťané všech výkladů! Milovaní moji poddaní a bratři! Od počátku mé vlády, kterou Nejvyšší požehnal takovými obdivuhodnými a slavnými činy, neměl jsem ni jednou důvodu k nespokojenosti s vámi; vždycky jste plnili svou povinnost podle víry a svědomí. To však mi nestačí. Má upřímná láska k vám, milení, žízní po vzájemnosti. Chci, abyste mne – ne z povinnosti, ale z upřímné lásky – uznali za svého pravého vůdce v každém díle, podnika-

ném ve prospěch lidstva. A tu bych vám chtěl, mimo to, co dělám pro všechny, prokázati zvláštní milosti. Křesťané, čím bych vás mohl oblažiti? Co bych vám mohl dáti ne jako svým poddaným, ale jako spoluvěrcům, svým bratrům? Křesťané! Řekněte mi, co je vám v křesťanství nejdražší, abych mohl své úsilí obrátiti v ten směr?“ Umlkl a čekal. Po chrámu proběhl přidušený hukot. Členové sněmu mezi sebou šeptali. Papež Petr, gestikuluje prudce, vykládal cosi svému okolí. Profesor Pauli vrtěl hlavou a zuřivě mlaskal rty. Stařec Jan, nakloniv se nad východním biskupem a kapucínem, cosi jim tiše vypravoval. Vyčkav několik minut, obrátil se imperátor ke sněmu tímž laskavým tónem, v němž však zněla špetka ironie: „Milí křesťané“, řekl. – „Chápu, jak je vám zatěžko odpověděti jednou přímou odpovědí. Chci vám pomoci i v tom. Na neštěstí jste se od tak nepamětných dob rozpadli na různé sekty a strany, že snad nemáte ani jednoho společného bodu, k němuž byste tíhli. Avšak, nemůžete-li se shodnouti mezi sebou, doufám, že dovedu srovnati všechny vaše strany tím, že jim všem prokáži stejnou lásku a stejnou pohotovost vyhověti *pravému* tíhnutí každé. Milí křesťané! Víím, že mnohým, a ne posledním z vás, je v křesťanství nade vše drahá ona *duchovní autorita*, kterou dává svým zákonným představitelům – ne pro jejich osobní výhodu,

ovšem, nýbrž pro obecné dobro, neboť na této autoritě spočívá správný duchovní pořádek a mravní kázeň, nezbytné všem. Milí bratři – katolíci! Ó jak chápu názor a jak bych chtěl opřít svou državu o autoritu vaší duchovní hlavy! Abyste nemyslili, že je to lichocení a prázdná slova – prohlašujeme slavnostně: podle naší samovládně vůle vrchní biskup všech katolíků, římský papež, obnovuje se od této chvíle na svém stolci v Římě, se všemi někdejšími právy a výsadami tohoto úřadu a stolce, kdykoliv udělenými našimi předchůdci, počínajíc císařem Konstantinem Velikým. – A od vás, bratři katolíci, žádám za to jen vnitřní upřímné uznání mne za svého jediného ochránce a příznivce. Kdo z přítomných podle svědomí a citu mne za takového uznává, necht' pokročí sem ke mně.“ A ukázal na prázdné lavice na estrádě; a s radostnými výkřiky: gratias agimus! Domine! Salvum fac magnum imperatorem – téměř všecka knížata katolické církve, kardinálové a biskupové, velká část věřících a nad polovinu mnichů vystoupilo na estrádu a s hlubokými poklonami směrem k imperátoru zaujali svá křesla. Dole však, uprostřed chrámu, vzpřímený a nehybný jako mramorová socha, seděl na svém místě papež Petr II. Všecko, co ho prve obklopovalo, bylo na estrádě. Leč prořídnuvší zástup mnichů a věřících, jenž zůstal dole, sestoupil se k němu a semkl se kolem něho v

těsném kruhu a bylo odtud slyšeti zadržovaný šepot: non praevallebunt, non praevallebunt portae inferni.

Pohlédnuv s podivem na nehybného papeže, imperátor znovu povýšil hlas: „Milí bratří! Vím, že jsou mezi vámi takoví, jimž v křesťanství je nejdražším jeho *církevní podání*, staré symboly, staré písně a modlitby, ikony a úřad bohoslužebný. A věru, což může býti dražším nad to pro náboženskou duši? Věztež, milovaní, že jsem dnešního dne podepsal zakládací listinu a určil bohaté prostředky pro všesvětové museum křesťanské archeologie v našem slavném městě Konstantinopoli, za účelem shromažďování, studování a uchovávání všelikých památek církevního starověku, zejména východního, a vás prosím, abyste zítra hned zvolili ze svého středu komisi, která by se se mnou uradila o dalším postupu k možnému přiblížení současné doby, jejich mravů a obyčejů k podání a ustanovením svaté, pravoslavné církve! Bratří pravoslavní! Komu tato má vůle je podle srdce, kdo mne podle upřímného cítění může nazvati svým pravým vůdcem a vladykou, necht' vystoupí sem.“ A většina hierarchů východu a severu, polovina bývalých starověrců a nad polovinu pravoslavných kněží, mnichů a věřících – s radostnými výkřiky vystoupili na estrádu, ušklíbajíce se na pyšně tu usazené katolíky. – Stařec Jan však se nehýbal a hlasitě vzdychal. A když



zástup kolem něho silně prořídil, opustil svou lavici a přesedl si blíže k papeži Petrovi a jeho kroužku. Ostatní pravoslavní, kteří neodešli na estrádu, jej následovali. – Imperátor se opět chopil slova: „Znám mezi vámi, milí křesťané, i takové, kteří v křesťanství nejvíce cení osobní přesvědčení o pravdě a volné studium Písma. Jaký je můj náhled v tom směru, o tom se netřeba šířit. Snad vám je povědomo, že jsem ještě za svého časného mládí napsal velké dílo v oboru kritiky bible, jež v oné době způsobilo jistý rozruch a položilo základ mé popularity. A tu, patrně na památku této mé práce, posílá mi právě v těchto dnech universita v Tubinkách prosbu, abych přijal diplom doktora theologie tamní university. Nařídil jsem, by jim bylo oznámeno mé ochotné svolení. A dnes, zároveň se založením onoho musea křesťanské archeologie, podepsal jsem zakládací listinu pro světový ústav svobodného badání o Písmě svatém se všech možných stran a všemožnými směry, a pro studium pomocných věd, s ročním důchodem 1.5 milionu marek. Komu z vás tato má přízeň je podle srdce, a kdo mne může s čistým srdcem považovati za svého svrchovaného vůdce, přistoupiž sem k novému doktoru theologie.“ A krásné rty velikého člověka přelétl jakýsi podivný úsměšek. Více než polovina učených theologů se hnulo směrem k estrádě, ač s jistým zaváháním a zakolísáním. Všichni se

ohlíželi na profesora Pauliho, jenž jako by byl přirostl k svému sedadlu. Sklonil hluboce hlavu, nahrbil se a schoulil se. Theologové a učenci, kteří vystoupili na estrádu, byli na rozpacích a jeden máchnuv rukou, seskočil rovnou s estrády a pokulhávaje, běžel k profesorovi Paulimu a menšině, jež u něho setrvala. Ten pozdvihl hlavu, a povstav s jakýmsi neurčitým gestem, jal se kráčet mimo uprázdněné lavice, provázen svými souvěrci, kteří při něm zůstali, a usedl s nimi blíže ke starci Janovi a papeži Petrovi s jejich věrnými.

Značná většina sněmu, a v tom počtu téměř celá hierarchie Východu i Západu, byla na estrádě. Dole zůstaly jen tři sblíživší se zástupy lidí, tlačící se kolem starce Jana, papeže Petra a profesora Pauliho.

Zarmoucení jevícím tónem obrátil se k nim imperátor: „Co více mohu pro vás učiniti? Podivní lidé! Čeho si ode mne žádáte? Já nevím. Povězte mi přec sami, vy, křesťané, opuštění většinou svých bratří a vůdců, odsouzení citem vlasteneckým: co je pro vás nejdražším v křesťanství?“ Tu se vzpřímil jak bílá svíce otec Jan a mírně pronesl: „Veliký vládce! Nejdražším v křesťanství je pro nás sám Kristus – On Sám, a od Něho je všechno, neboť víme, že v Něm přebývá všechna plnost Božství vtělena. Leč i od tebe, pane, jsme ochotni přijmouti veliké dobro, jen když v tvé štědré ruce poznáme svatou

ruku Kristovu. A na tvou otázku: co můžeš pro nás učiniti – hle, naše přímá odpověď: vyznej zde nyní před námi Ježíše Krista, Syna Božího, jenž přišel v těle, vstal z mrtvých a znovu přijde – vyznej Ho, a přijmeme tě s láskou jako pravého předchůdce Jeho druhého slavného příchodu.“ Umlkl a upřel zrak na tvář imperátorovu. S tím se dělo cosi nedobrého. V jeho nitru se zdvihla právě taková bouře jako ona, již zakusil za oné osudné noci. Pozbyl úplně vnitřní rovnováhy, a všechny jeho myšlenky se soustředily k tomu, by nepozbyl vnější vlády nad sebou a neprozradil se předčasně. Vyvinul nadlidské úsilí, aby se nevrhl s divokým křikem na mluvčího a nezhryzl se doň zuby. Náhle zaslechl známý zdejší hlas: „Mlč a ničeho se neboj.“ Mlčel. Jen jeho zmrtvělá a ztemnělá tvář se zkřivila a z očí sršely jiskry. Zatím, během Janovy řeči, veliký mág, zahalený v řasnatý tříbarevný plášť, kryjící kardinálský purpur, jako by pod pláštěm něco kutil, jeho oči soustředěně blýskaly a rty se pohybovaly. Otevřenými okny chrámu bylo viděti blížící se černý mrak a brzy se ve chrámu setmělo. Stařec Jan neodvracel užaslých a poděšených zraků s obličeje mlčícího imperátora a pojednou odskočil a obrátiv se dozadu, vykřikl dušeným hlasem: „Dítky – antikrist!“ Té chvíle s ohlušující ranou hromu vzplanul v chrámu kulovitý

blesk a přikryl starce. Vše na okamžik ztrnulo a když se ohlušení křesťané vzpamatovali, ležel stařec Jan mrtev.

Imperátor bledý, avšak klidný, obrátil se k shromáždění: „Viděli jste boží soud. Nechtěl jsem ničím smrti, ale můj otec nebeský pomstil svého milovaného syna. Je rozhodnuto. Kdo by se chtěl přiti s Nejvyšším? Tajemníci! Zapište: církevní sněm všech křesťanů po tom, kdy oheň s nebes srazil šíleného odpůrce božského veličenstva, uznal jednomyslně panujícího imperátora Říma a celého vesmíru za svého svrchovaného vůdce a vládce.“ Náhle se chrámem rozlehlo jedno hlasité a zřetelné slovo: „Contradicitur.“ Papež Petr II. vstal a zrudnuv ve tváři a třesa se hněvem, pozdvihl svou berlu směrem k imperátorovi. „Náš jediný Vládce – je Ježíš Kristus, Syn Boha živého. Ale kdo jsi ty – to jsi slyšel. Pryč od nás, Kaine – bratrovrahu! Pryč, nádobo d’ábelská! Mocí Krista já sluha sluhů Božích na věky tě vyvrhuji – hnusného psa – z ohrady boží a odevzdávám tě otci tvému Satanovi! Proklet budiž, proklet budiž, proklet budiž!“ Pokud mluvil, činil veliký mág neklidné pohyby pod svým pláštěm a silněji než poslední kletba zahřměl hrom a poslední papež padl bezduchý k zemi. „Tak rukou mého otce zhynou všichni moji nepřátelé“, řekl imperátor. „Pereant, pereant!“ vykřikla třesoucí se knížata církve. Obrátil se a zvolna vyšel opíraje se o rámě velikého

mága a následován celým svým zástupem dveřmi za estrádou. Ve chrámě zbyli dva mrtví a těsný kruh strachem polomrtvých křesťanů. Jediný, kdo nepozbyl rozvahy, byl profesor Pauli. Všeobecná hrůza jako by v něm byla probudila všechny síly ducha. I zevně se proměnil – nabyl velebné a nadšené tvářnosti. Rozhodnými kroky vystoupil za estrádu a usednuv na jedno z opuštěných míst státních sekretářů, vzal list papíru a jal se na něm něco psát. Dopsav, povstal a počal hlasitě čísti: „Ve jménu jediného Spasitele našeho Ježíše Krista. Církevní sněm církví Božích, jenž se sešel v Jerusalemě potom, když blahoslavený bratr náš Jan, představený východního křesťanstva, usvědčil velikého podvodníka a nepřítele Božího, že je pravým antikristem, předpovězeným ve slovu Božím a blahoslavený otec náš Petr, představený západního křesťanstva, podle zákona a správně jej neprodleně vyobcoval na věky z Církve Boží, nyní před těly těchto dvou, zabitých pro pravdu, svědků Kristových, se usnází: přerušiti všeliké obcování s vyvrženým a s jeho mrzkým shromážděním, odebrati se na poušť a očekávati nezbytného příští pravého Vládce našeho, Ježíše Krista.“ Nadšení se zmocnilo zástupu a ozvalo se hlasité volání: „Adveniat! Adveniat cito! Komm, Herr Jesu, komm! Přijdiž, Pane Ježíši!“

Profesor Pauli připsal ještě a přečetl: „Přijavše jednohlasně tento první a poslední akt posledního církevního sněmu, podpisujeme“, – a vyzval přítomné. Všichni spěchající vystupovali na vyvýšení a podpisovali se. Na konci se velkým gotickým písmem podepsal: „Duorum defunctorum testium locum tenens Ernst Pauli.“ „Nyní jděmež se svojí archou poslední úmluvy!“ řekl, ukazuje na oba zesnulé. Těla byla vyzdvižena na nosítkách. Zvolna, za zpěvu latinských, německých a církevně-slovanských hymnů zamířili křesťané k východu z Charam - eš - Šerifu. Tu byl průvod zastaven státním tajemníkem, poslaným imperátorem, provázeným důstojníkem a oddílem gardy. Vojáci se zastavili u východu a státní tajemník četl: „Rozkaz božského veličenstva: k vyrozumění křesťanského lidu a k ochraně jeho před lidmi zle smýšlejícími, tropícími pohoršení a zmatek, uznali jsme za dobré mrtvoly dvou buřičů, zabitých nebeským ohněm, vystaviti veřejně na ulici Křesťanů [Charet - en - nasára], u vchodu do hlavního chrámu tohoto náboženství, řečeného Hrobu Páně, a také Vzkříšení, aby se každý mohl přesvědčiti o jejich skutečné smrti. Spurné jejich přívržence odmítající ve zlobě všecka naše dobrodiní a nesmyslně zakrývající oči na zjevná znamení samotného božství – osvobozuje naše milosrdenství a přímluva naše u otce nebeského od zasloužené smrti

ohněm s nebes, a jsou ponecháni v plné svobodě s jediným zákazem ve jménu obecného dobra: nesmějí bydleti ve městech a dědinách, aby nepobuřovali nevinných a prostoduchých lidí svými zlobnými výmysly.“ Když domluvil, přistoupilo 8 vojáků na znamení důstojníka k nosítkám s těly.

„Necht' se naplní písmo!“ řekl profesor Pauli, a křesťané nesoucí nosítka, mlčky je odevzdali vojákům, kteří se vzdálili severozápadní branou, křesťané pak, vyšedše branou severovýchodní, spěšně namířili z města mimo Olivetskou horu k Jerichonu po cestě, s které žandarmové a dva dělostřelecké pluky předem vyklidili zástupy. Na pustých chlumech u Jerichonu se rozhodli vyčkat několik dní. Příštího rána přibyli z Jerusalema známí křesťanští poutníci a vypravovali, co se dělo v Siónu. Po dvorním obědě všichni členové obecného sněmu byli pozváni do ohromného trůnního sálu (vedle domnělého prestolu Šalomounova) a imperátor, obraceje se k představitelům katolické hierarchie, prohlásil, že blaho církve zřejmě žádá, aby neprodleně zvolili důstojného nástupce Petrova, že podle časových okolností musí být volba hromadná, že přítomnost jeho, imperátora, jako vůdce a představitele všeho křesťanského světa, doplní nadbytečně mezery rituální, a že jménem všech křesťanů Svatému Collegiu nabízí k volbě svého milovaného pří-

tele a bratra Apollona, aby těsné pouto, jež je pojí, jednotu církve a státu pro obecné dobro upevnilo na věky. Svaté Collegium se vzdálilo do zvláštní komnaty ke konkláve a po půldruhé hodině se vrátilo s novým papežem Apollonem. A mezitím, co se děla volba, imperátor stručně, moudře a krasořečnický přemlouval pravoslavné a evangelické představitele církve, aby vzhledem k nové veliké éře křesťanských dějin zanechali starých rozporů, dávaje jim zárukou své slovo, že Apollon dovede provždy zrušiti všecka historická zneužití papežské moci. Přesvědčeni tou řečí sestavili představitelé pravoslaví a protestanství akt sjednocení církví, a když se Apollon s kardinály objevil v síni za radostných výkřiků celého shromáždění, odevzdali mu řecký patriarcha a evangelický pastor svou listinu. „Accipio et approbo et laetificatur cor meum“, řekl Apollon podpisuje dokument. „Jsem stejně pravým pravoslavným a pravým evangelíkem, jako jsem pravým katolíkem“, dodal a políbil se s Řekem i s Němcem. Načež přistoupil k imperátorovi, jenž ho objal a dlouho držel ve svém objetí. V té chvíli jaly se vyskakovati jakési svítící body v zámku i ve chrámu všemi směry; rostly a měnily se ve světelné formy podivných bytostí, na zemi nevídané květiny se počaly snášeti shůry, plníce vzduch neznámou vůní. Shora zazněly uchvacující, přímo do duše plynoucí a za



srdce popadající zvuky dosud neslýchaných nástrojů, a andělské hlasy neviditelných zpěváků oslavovaly nové vládce nebes i země. Mezitím se rozlehlo strašlivé podzemní dunění v severozápadním koutě prostředního paláce pod *kubbet - el - arnach*, t. j. *pod bání duší*, kde podle moslemínského podání je vchod do pekel. Když se shromáždění k vybídnutí imperátorovu odebralo v tu stranu, všichni zřetelně zaslechli nesčíslné hlasy, tenké a pronikavé – zpola dětské, zpola d'ábelské – jež volaly: „Nadešel čas, pusťte nás, spasitelé, spasitelé!“ Když však Apollon schýliv se ke skále zvolal třikráte cosi neznámou řečí, hlasy zmlkly a podzemní hukot ustal. Zatím nepřehledné zástupy lidí obklopovaly se všech stran Charam - eš - Serif.

S nastalou nocí vyšel imperátor spolu s novým papežem na východní schodiště, sklízeje „bouři nadšení“. Klonil se přívětivě na všechny strany mezitím, co Apollon neustávaje bral z košů, které mu přinášeli kardinálové – diákoni, a vyhazoval do vzduchu římské svíce, jež se zapalovaly jeho dotekem, rakety a ohnivé fontány, tu fosforicky perlové, tu jasně duhové, a vše to padajíc k zemi měnilo se v bezpočetné různobarevné listy s plnými a bezpodmínečnými odpustky na všechny hříchy minulé, přítomné i budoucí. Jásání lidu překročilo všechny meze. Pravda, někteří tvrdili, že viděli na vlastní oči,

jak se odpustky měnily v přeodporné žáby a hady. Nicméně ohromná většina byla nadšena, a lidové slavnosti trvaly ještě několik dní, při čemž nový papež-kouzelník došel ke kouskům tak podivným a neuvěřitelným, že by bylo docela zbytečné o nich vypravovat. V tom čase oddávali se křesťané u pustých výšin Jerichonu postu a modlitbě. Večer, čtvrtého dne, když se setmělo, odebrali se profesor Pauli s devíti soudruhy na oslech a s vozem do Jerusalema a postranními ulicemi kolem chrámu Charam - eš - Šerif vyjeli na Charet - en - Nesara a došli ke vchodu chrámu Vzkříšení, kde na silnici ležela těla papeže Petra a starce Jana. Na ulici bylo té chvíle prázdno, všechnen lid odešel k Charam - eš - Šerifu. Strážě spaly hlubokým spánkem. Příchozí, chtějící odvézt těla, shledali, že jsou docela neporušena, ba ani neztuhla a neztěžkla! Vyzdvihnuvše je na nosítka a přikryvše je pláští, vrátili se týmiž postranními cestami k ostatním. Sotva však postavili nosítka na zemi, vstoupil do zemřelých duch života. Pohnuli se, snažíce se o vyproštění se z pláštů, jimiž byli zabaleni. Všichni s radostnými výkřiky se jim jali pomáhati, a brzy se oba oživlí postavili na nohy zdrávi a neporušeni. I pronesl oživlý stařec Jan: „No tak, dětičky, ani jsme se neodloučili. A hle, co vám nyní řeknu: je na čase, abychom naplnili poslední modlitbu Kristovu o jeho učednících, aby byli jedno, jako On

s Otcem jedno jsou. Tedy pro tu jednotu počtěmež, dětičky, milovaného bratra našeho Petra. Ať k posledku časů pase ovce Kristovy. Tak je to, bratře!“ A objal Petra. Tu přistoupil profesor Pauli: „Tu es Petrus!“ – obrátil se k papeži – jetzt ist es ja gründlich erwiesen und ausser allen Zweifel gesetzt. – A stiskl pravicí pevně jeho ruku, podav levici starci Janovi se slovy: „So also, Väterchen – nun sind wir ja Eins in Christo.“ Tak se stalo sjednocení církví uprostřed temné noci na vysokém osamělém místě. Leč noční temno pojednou prozářil jasný paprsek, a ukázalo se na nebi veliké znamení: žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma, na hlavě její koruna dvanácti hvězd. Zjevení chvíli zůstalo na místě, potom se tiše pohnulo k jižní straně. Papež Petr pozdvihl svou berlu a zvolal: „Hle, naše korouhev! Jděme za ní!“ A šel směrem znamení, provázen oběma starci a celým zástupem křesťanů – k Boží hoře Sinai...



Dáma, jedna z posluchačů Legendy, se na závěr ptá:

*„Ale v čem je konečný smysl tohoto dramatu? Vždyť vůbec nechápu, proč váš Antikrist tak nenávidí Boha, ale sám je ve své podstatě dobrý, ne zlý.“*

Slova, která autor nechává zaznít jako odpověď, celý rozhovor uzavírají:

*„V tom to vězí, že ve své podstatě není dobrý.“*

Zvlášť příznivý závěr tohoto vyprávění pomáhá Solovjovovi dát velmi dramatický akcent: stále nás nechává přemýšlet o tom, co je skutečné a co falešné, o absolutním a relativním dobru. Až do okamžiku, kdy je definitivně odhalena maska, se zdá, že zvítězí parodie skutečnosti, omyl proti pravdě, relativní pravda nad láskou.

*(ed.)*